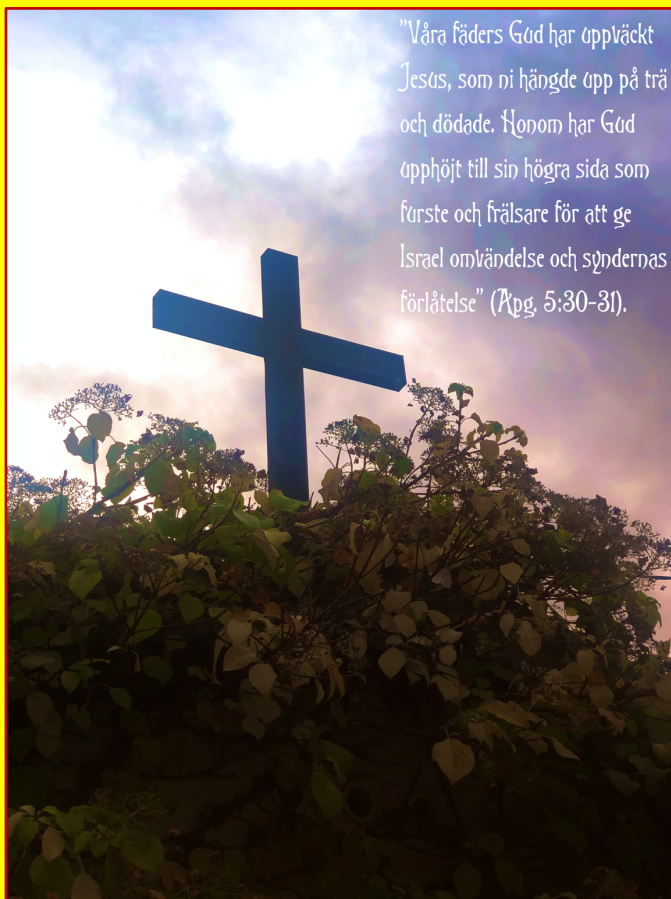




"Våra faders Gud har uppväckt
Jesus, som ni hängde upp på trä
och dödade. Konom har Gud
upphöjt till sin högra sida som
furste och frälsare för att ge
Israel omvändelse och syndernas
förlåtelse" (Apg. 5:30-31).

Lutherläsaren 95

INNEHÅLL

LEDAREN. *Teologi och humanism.*

Av Kristian Norrback..... 3

CITAT UR Om den trålbundna viljan.

Av Kristian Norrback..... 8

TJUGOTREDJE SÖNDAGEN EFTER PINGST.

Förlåt varandra, Matt. 18:15-22.

Av Magnus Dahlbacka..... 10

ERASMUS AV ROTTERDAM, 1466-1536.

Av Kristian Norrback..... 16

SAMTIDEN UNDER LUPPEN. Analys av företeelser i vår samtid

som har kyrklig dimension. Kommentarer av.....

Otto Granlund,

Coronapandemin – en väckarklocka..... 21

Joakim Förars,

Black Lives Matter och det postkristna skuldkomplexet 23

DE FÖRSTA MÄNNISKORNAS LEVNAD.

Luthers betraktelse över 1 Mos. 9:1-15.

Av Tord Carlström.....29

REDAKTIONSRUTAN..... Bakpärm

PÄRMBILDEN: *Nya begravningsplatsen i Kristinestad, 10.10.2020*
(Markus Engström).

LUTHERLÄSAREN



NR 95 - NOVEMBER 2020

Teologi och humanism

Av Kristian Norrback

Aret 1525 var dramatiskt för Luther. Året började med skriften "Mot de himmelska profeterna" (*Wider die himmlischen Propheten*) mot den tidigare kollegan i Wittenberg **Andreas Karlstadt** och hans uppfattning av reformationens praktiska genomförande och om Nattvarden.

I april fick Luther se bondekriget på nära håll och skrev också i den saken, men för sent. I maj nedgjordes en bondehär med bland andra den revolutionära prästen **Thomaz Müntzer** i ledningen. Många bönder dödades och Müntzer avrättades.

I maj dog kurfursten **Fredrik den Vise**, som mänskligt sett garanterade att den bannlyste Luther inte fängslades och döddes. Den 13 juni gifte sig Luther med den "överblivna" av de nio nunnorna som hade flytt klostret till Wittenberg två år tidigare, **Katarina von Bora**. Munken gift med en förrymd nunna blev nu samtalsämne i hela Tyskland och vidare. I Sverige-Finland hade **Olaus Petri** gjort på samma sätt i februari.

Föregående höst, i september, hade **Erasmus av Rotterdam** skrift mot Luther kommit, "Avhandling om den fria viljan" (*Diatribē de libero arbitrio*). I det här numret ingår en artikel om Erasmus på s. 16-20.

Humanisten Erasmus i Basel var Europas hyllade stjärnförfattare och på höjden av sin karriär. Han hade själv kritiserat kyrkliga förhållanden i satirens form – det var säkrare så – och kände sympati för reformationen, men sade sig underordna sig kyrkans och kyrkomötenas bud, "såväl om jag förstår dem eller inte". Ett par respektfulla brev hade växlats mellan Luther och Erasmus 1519 och 1524. Men nu upplevde Erasmus att han ville göra en markering mot Luther, närmare bestämt i frågan om människan är fri att vända sig till Gud. Det hade Luther förnekat, bland annat i Heidelbergdisputationen 1518 (LL 93, s. 17), tes 13. "*Den fria viljan är efter syndafallet bara ett namn, och när den gör vad som tillkommer den, syndar den dödligt.*"

Luther brukade reagera snabbt med skrifter, men nu gick det till sent på hösten 1525 före han kunde börja på svarsskriften "Om den trålbundna viljan" (*De servo arbitrio*). Den trycktes i slutet på december, och var på marknaden först i början av 1526. "Om den trålbundna viljan" är en lång skrift, dryga 300 (rätt små) sidor i **Gunnar Hillerdals** utgåva (Diakonistytelsen 1964). Den har ingen tydlig disposition utom att Luther

börjar med att kritisera Erasmus' inledning, sedan den första delen av hans skrift, och så vidare. En lång rad bibelställen behandlas som bevis respektive motbevis mot "den fria viljan". Man får intrycket att det är vissa teman hos Luther som varieras igen och igen. Åt den som drar sig för att ta itu med den massiva boken kunde man kanske ge rådet: du kan börja var som helst i boken, småningom känner du igen Luthers teman; det är viktigare att försöka förstå en tankegång ordentligt än att plöja igenom hela verket.

Uppfattningen att människan inte har fri vilja anses vanligen som absurd. Därför är det viktigt att göra klart för sig vad Erasmus och Luther debatterar. Det är inte "fritt val" i vardaglig mening, till exempel hur man klär sig, eller om man vill gå ut genom dörren. Det är inte heller den filosofiska frågeställningen som fått många krångliga utformningar genom århundradena. På 1500-talet använde man de begrepp som kom från antikens filosofer (Aristoteles och så vidare) och teologer från femton århundraden, och det ger oss vissa svårigheter att hänga med i formuleringarna 500 år senare.

Erasmus ger en ganska enkel definition av vad han menar med "den fria viljan": den förmåga hos den mänskliga viljan, som gör det möjligt för människan att ansluta sig till vad som leder till evig salighet, respektive att vända sig bort från däriifrån (Hillerdals utgåva s. 117). Fokus är alltså "evig salighet". Det betyder att den filosofiska diskussionen som diskuterar viljan inomvärldsligt (utan tanke på Gud) hamnar på sidan. Erasmus vill alltså debattera "förmågan att ansluta sig till vad som leder till evig salighet". Det är alltså i högsta grad frågan om människan inför Gud, inför evigheten.

Här ska nu bara pekas på några av de teman som återkommer genom Luthers bok: 1) Luthers kritik av Erasmus'

definition; 2) bibelställen som uppmanar människan att välja; 3) Luthers tanke om "den fördolde Guden".

1) LUTHER TAR FASTA PÅ UTTRYCKET "vad som leder till evig salighet" i Erasmus' definition. Det kan inte vara något annat än "Guds ord och verk", enligt Luther. Men "Guds ord och verk" övergår förnuftets kompetens. Erasmus definition betyder alltså att "förmågan hos den mänskliga viljan" mycket väl skulle kunna urskilja och förstå Guds ord och verk, vilket är klart ohållbart enligt Luther. Erasmus tillskriver den fria viljan alldeles för mycket.

För det andra har Erasmus tidigare i sin text gett uttryck för gängse teologi (som Luther kallar "sofisterna"): att människans vilja förmår gott endast med understöd av Guds nåd. Men i Erasmus egen definition nämns inte nåden. Det betyder att han faktiskt håller sig med två definitioner: en där nåden är nödvändig, och en annan utan nåden, där förmågan förmår "själv". Luther: *"En sten eller stock har fri vilja, då den ju kan vända sig uppåt eller nedåt, visserligen av egen kraft bara nedåt och endast med en annans hjälp uppåt."* Dubbla definitioner är motsägelse och ohållbart (Hillerdal s. 118—125).

2) ETT AV MÅNGA BIBELSTÄLLEN som Erasmus anför för att bevisa att Bibeln förutsätter människans frihet att välja är 5 Mos. 30:19: **"Jag tar i dag himmel och jord till vittne mot er att jag har förelagt dig liv och död, välsignelse och förbannelse. Välj då livet."**

Luther: *"det köttsliga förnuftet ... tror att människan förhållas genom en befallning, som inte kan uppfyllas. Men jag säger, att hon därigenom erinras om och uppväckes att se sin vanmakt. Därför står vi i sanning vid en korsväg, men bara den ena vägen är öppen, eller snarare ingen."* Och med hänvisning till

Rom. 3:20: **"Vad som kommer genom lagen, säger Paulus, är kännedom om synden."** Luther använder sin distinktion att Bibelns tilltal kan delas i lag och evangelium, i Guds krav på oss, och Guds gåva till oss. Så bemöter Luther alla bibelställen som är lag, Väj!, Gör! (Hillerdal s. 143—144).

3) ENLIGT LUTHERS SYN VERKAR GUD ALLT, både frälsning och fördömelse. Det leder enligt Erasmus till orimligheter, till exempel ordet där Gud säger: **"Jag vill inte syndarens död, utan fastmer att han omvänder sig och får leva"** (Hes. 33:11): sörjer Gud över den död han själv verkar?

Luther: *"Alltså avses med ordet **Jag vill inte syndarens död** ingenting annat än att den gudomliga barmhärtigheten ska predikas och erbjudas i världen. Men bara de, som är bedrövade och anfäktade av döden, tar emot den med glädje och tacksamhet. Då har lagen i dem redan fyllt sitt åliggande, det vill säga skapat syndakännedom. ... Varför för övrigt somliga träffas av lagen, andra inte, så att de förra tar emot och de senare föraktar den erbjudna nåden, det är en annan fråga. Den behandlas inte i detta sammanhang av Heseziel. Han talar om Guds barmhärtighet, som predikas och erbjudes, inte om Guds förborgade och fruktansvärda vilja, som efter sitt rådslut bestämmer vilka och hurudana människor han vill låta bli mottagliga för och delaktiga av den predikade och erbjudna nåden. Denna vilja får inte utforskas. Den ska man vördnadsfullt tillbedja som det gudomliga majestätets vördnadsvärdaste hemlighet"* (Hillerdal s. 157).

Människan och Gud; lag och evangelium; lagens ämbete; Guds predikade nåd och Guds förborgade majestät. Det är några teman som varierar många gånger i en lång skrift. Det är en stark blandning som bäst intas i små doser över tid.

Citat ur

Om den trälbundna viljan

"Vad kan då kyrkan besluta, som inte är beslutat och avgjort i Skriften?"

Erasmus inleder sin skrift för den fria viljan med att uttrycka sin motvilja mot "bestämda påståenden": han skulle hellre vara skeptiker i frågan om människans fria vilja *"om det bara vore förenligt med de heliga skrifternas oryggliga auktoritet och kyrkans beslut ... under vilka jag gärna underordnar mitt förnuft, antingen jag förstår vad kyrkan föreskriver eller inte förstår det."*

Till detta skriver Luther: ***"Det ser ut, som om du hade stor vördnad för skriften och kyrkan. Ändå ger du tydligt till känna, att du vill ha frihet att vara skeptiker. Vilken kristen kan tala på det sättet?"*** ...

"Vad är det du säger, Erasmus? Är det inte nog att underordna sitt förnuft under Skriften? Underordnar du det också under kyrkans beslut? Vad kan då kyrkan besluta, som inte är beslutat och avgjort i Skriften? Vad blir då av friheten och makten att döma över dem som fattat beslutet? Paulus lär därom i 1 Kor. 14:29: De andra må döma. Tilltalar det dig inte att döma om kyrkans beslut, något som Paulus dock bjuder? Vad är nu detta för en ny fromhet och ödmjukhet? Genom ditt exempel berövar du oss ju fullmakten att döma över människors beslut och underordnar oss utan urskillning under människor. Var befaller oss Den heliga Skrift något sådant?" (Hillerdals utgåva s. 35—36).

Kommentar

FÖRHÅLLET MELLAN BIBELNS LÄRA, kyrkomötets beslut och människors uppfattningar är mycket aktuella. De finländska biskoparna har presenterat hela sex varianter på hur vi ska förhålla oss till samkönade vigslar i kyrkan. Enligt den näst mest extrema modellen ska kyrkan förkunna att hon har två olika syner på äktenskapet *på samma gång*: könlig och samkönad. Enligt den extremaste, gillad i Borgå stift, ska kyrkomötet besluta att "utvidga äktenskapsbegreppet". Om "begreppet" är det sätt på vilket förnuftet "griper" ett fenomen, i det här fallet äktenskapet, hur det framträder, vad det är – hur kan då begreppet ändras med (ett kyrkopolitiskt) beslut i ett kyrkligt organ? Äktenskapet är ju vad det är, helt oberoende av politiserandet i kyrkan. Modellen är ett skrämmande fall av "nyspråk". Luthercitaten för oss till den rätta utgångspunkten: **Vad kan då kyrkan besluta?**

Kristian Norrback

Nästa nummer utkommer först i början på nästa år.

Styrelsen för **Lutherläsarna rf.** tackar för understödet – såväl genom inbetalningar, visat intresse som bön – under det gångna året 2020.

Vi önskar alla läsare en fridfull jul och ett välsignat, nytt år 2021!

Styrelsen

Tjugotredje söndagen efter pingst

Förlåt varandra

Av Magnus Dahlbacka

Förlåtelsen. Hur viktig är den egentligen? Måste jag förlåta? Och hur vill Jesus att vi skall handla när någon orätt begås mot oss?

Texten vi läser har följande ordalydelse enligt Folkbibeln 15:

Om din broder har syndat, så gå och ställ honom till svars enskilt, er emellan. Lyssnar han på dig så har du vunnit din broder. Men om han inte lyssnar, ta då med dig en eller två andra, för att varje sak ska avgöras efter två eller tre vittnens ord. Lyssnar han inte till dem, så säg det till församlingen. Och lyssnar han inte heller

till församlingen, då ska han vara för dig som en hedning och tullindrivare. Jag säger er sanningen: Allt som ni binder på jorden ska vara bundet i himlen, och allt som ni löser på jorden ska vara löst i himlen. Vidare säger jag er: Om två av er här på jorden kommer överens om att be om något, vad det än är, så ska de få det av min Far i himlen. För där två eller tre är samlade i mitt namn, där är jag mitt ibland dem." Då kom Petrus fram och frågade Jesus: "Herre, hur många gånger ska min broder kunna synda mot mig och få min förlåtelse? Upp till sju gånger?" Jesus sade till honom: "Jag säger dig: Inte sju gånger utan sjuttio gånger sju" (Matt. 18:15-22).

När Jesus beskriver denna situation, skall man ha klart för sig att "om" i satsen "Om din broder har begått en synd",

inte skall förstås så att det bara i enstaka fall möjligen kan hända. Istället är det så att satsen beskriver något som kommer att hända och som är aktuellt, och därför behövs en anvisning för vad man bör göra när det händer. Man ser detta fenomen också i andra sammanhang i Bibeln. Till exempel när Gud ger lagen åt Mose på Sinai berg, listas en mängd olika "situationer" upp. Man kunde likställa dem med paragrafer i modern lagstiftning, som listar villkor som gäller i speciella situationer. Se t.ex. 2 Mos. 21 och fundera på hur texten i de flesta översättningar är indelad i stycken. Varje "om" beskriver en faktisk situation, så vanlig att den behöver få en egen anvisning av Gud.

Den första lärdomen som Jesus alltså ger oss är att synden är en brutal realitet och därför behövs konkreta anvisningar. Synd förekommer alltså också i den kristna gemenskapen, där man kallar

varandra för "bröder och syskon" eller "syskon". "Broder" är nämligen i Bibeln inte i första hand en beteckning på våra närmaste släktingar, utan det står för den relation de kristna har mellan varandra. Den kristna gemenskapen beskrivs med termer från en familj. Två påminnelser ur Guds ord räcker för att visa att det är så Gud vill att vi skall leva tillsammans, och gör vi inte det är det något som vår Herre verkligen vill att vi skall ändra på.

"När det gäller syskonkärleken behöver vi inte skriva till er. Ni har ju själva lärt er av Gud att älska varandra" (1 Tess. 4:9).

"Håll syskonkärleken levande" (Hebr. 13:1).

För att kunna leva kvar i kärleken till våra kristna syskon behöver vi ha konkreta regler som hjälper oss att gå i rätt riktning, då vi egentligen hellre skulle vilja ta stryptag och ge tillbaka. Vi

vet alla hur illa det känns när någon vi litat på plötsligt behandlar oss som luft, förtalar oss och gör narr av oss inför andra. "Tänk att den där kallar sig kristen! Jag vill inte ha något med honom eller henne att göra mera!" Det är vår naturliga reaktion. Vi vill bryta banden. Vi vill sluta älska honom eller henne, vi vill i värsta fall inte förlåta. Vår Herre måste ofta påminna oss om detta, märker vi. Han har redan sagt det i bergspredikan:

"För om ni älskar dem som älskar er, vilken lön får ni för det? Gör inte tullindrivare det också?" (Matt. 5:46).

Men Petrus har i vår text inte ännu fattat galoppen. Han räknar ännu gångerna han förlåter, och vill med all makt slippa den tunga vägen – att arbeta på att förlåta en upprepad synd, eller kanske en upprepad syndig attityd hos en trosbroder. Istället vill han

bryta banden. Efter sju gånger får det räcka! Nu får han väl betrakta sin broder som en tullindrivare?

- Visst Jesus, visst får jag bryta banden nu?

Jesu poäng är knivskarp. Det finns ingen övre gräns som gäller som måttstock för att sluta förlåta en upprepad synd. Det handlar om vår attityd mot en syndig broder, en sådan som vi själva innerst inne är. Jesus förklarar hela poängen med förlåtelsen med en liknelse efter vår text. Vi har fått en oersättlig syndaskuld efterskönt. Det står Jesus för. Han vet att han är på väg till Golgata kors för att försona världens synd, dina och mina – ja alla människors. Vi sitter i samma båt som den som i liknelsen var skyldig kungen 10 000 talenter.

"Därför är himmelriket som en kung som ville ha redovisning av sina tjänare. När han började granskningen, förde man fram till

honom en som var skyldig tio tusen talenter. Eftersom han inte kunde betala, befallde hans herre att han och hans hustru och barn och allt han ägde skulle säljas för att betala skulden. Tjänaren föll ner för honom och vädjade: Ha tålamod med mig, så ska jag betala tillbaka allt till dig! Då förbarmade sig tjänarens herre över honom och lät honom gå och efterskänkte hans skuld" (Matt. 18:23-27).

För att få oss att inse det oändliga värdet av det som vi fått efterskänkt genom Jesu ställföreträdande offer kan vi göra en enkel matematisk beräkning. En talent motsvarade 6000 denarer, och en denar en dagslön. Låt oss säga att mannen fått en enda talent efterskänkt. Det skulle då ha handlat om en skuld på 6000 dagslöner. I runt tal handlar det alltså om 20 år (om vi för

enkelhetens skull räknar med 300 arbetsdagar på ett år).

Det är alltså uppenbart att när en människa står inför Gud med en skuld på 10 000 gånger den summan, är det alldeles omöjligt att betala. Orden **"Ha tålamod med mig, så skall jag betala tillbaka allt till dig!"** är närmast ett uttryck för desperation, och det löftet går inte att uppfylla. Det vet både den skyldige och hans herre, för att betala en skuld på 200 000 årslöner låter sig inte göras. Det enda som kan göra någon skillnad är om kungen efterskänker skulden, vilket han också gör. Man tror att det ska ändra tjänarens sätt att leva. Men genast tar han strypgrepp på sin medtjänare. Han lever inte ut förlåtelsen och straffet blir grymt.

"Men när tjänaren kom ut, mötte han en av sina medtjänare som var skyldig honom hundra denarer. Han tog fast honom

och började strypa honom och sade: Betala vad du är skyldig! Hans medtjänare föll då ner och bad honom: Ha tålmod med mig, så ska jag betala dig. Men han ville inte, utan gick och satte honom i fängelse tills han hade betalat vad han var skyldig.

När hans medtjänare såg vad som hände, blev de mycket upprörda och gick och berättade alltsammans för sin herre. Då kallade hans herre honom till sig och sade: Du usle tjänare! Hela skulden efterskänkte jag dig, därför att du bad mig. Borde inte du ha förbarmat dig över din medtjänare, liksom jag förbarmade mig över dig? Och i sin vrede överlämnade hans herre honom till torterarna tills han hade betalt allt vad han var skyldig. Så ska också min himmelske Far göra med er, om ni inte var och en av hjärtat

förlåter er broder” (Matt. 18:28-35).

Vi vet hur länge personen måste sitta i fängelse. För evigt. Det går inte att betala en sådan skuld. Texten är glasklar. Den som inte ”av hjärtat” förlåter sin broder har samma öde att vänta av den han kallar sin Himmelske Far. Det är hela samman-hangets poäng. Den visar att kristendom är praktisk förlåtelse av sina medbroder och -systrar. Det visar att tron är praktisk. Den är inte överksam. Utan tro kan sådana saker inte ens göras. Jakob säger ju klart att ”tron utan gärningar är död” (Jak. 2:20) och uppmanar sina läsare att visa en tro utan gärningar, så skall han visa sin tro med sina gärningar. Den som inte vill förlåta sin bror eller syster har inte heller tron, hur mycket han än menar sig vara omvänd och kristen.

Jesus vet visst att det är så att vi inte kan förlåta av hjärtat bara så där. Men när vi

lever i gemenskap med Jesus, i tro på honom som vår Herre, frälsare och lärare, och dagligen kommer ihåg våra egna skulder inför Gud och ber om förlåtelse för dem, så kan vi leva också med ett förlåtande sinnelag mot andra. Själva behöver vi be om förlåtelse för att vi inte kan förlåta ”av hjärtat”, så som Gud kräver. Därtill behövs Guds nåd och den Helige Ande. I sista hand handlar det om nåd.

”Men om ni står ut med att lida när ni gör det goda, då är det en nåd inför Gud. Till detta är ni kallade. Kristus led i ert ställe och efterlämnade ett exempel åt er, för att ni ska följa i hans fotspår” (1 Petr. 2:20-21).

Om vi förutsätts leva med en sådan attityd när vi lever bland dem som inte tror, hur mycket mer bör vi inte då ha samma attityd när vi lever bland våra kristna syskon? Alltså också när vi får lida fast

vi själva faktiskt tror att vi handlat rätt?

Ingen kristen ska tro att en syndaskuld som blivit efterskänkt på Golgata, förlåtelsen som vi fått del av i dopet, gällar som ursäkt för att inte behöva förlåta. Tvärtom är syndaförlåtelsen något som ska praktiseras dagligen. Dagligen behöver vi be bönen Fader vår i tro och i omvändelse från den egna viljan, som kanske vill strypa och ge tillbaka. Att kunna be så är ett verk av Guds Ande. Det är ett tecken på att vi inte är ensamma i vår kamp mot synden och vår onda natur.

Ge oss vårt dagliga bröd och förlåt oss våra skulder, såsom ock vi förlåta dem oss skyldiga äro!

Det är bara i verkligt svåra och grova fall av synder som Jesus som sista utväg ger en möjlighet att ta personen i fråga till församlingen. Om personen i fråga befinns ha syndat mot någon på ett

brutalt sätt och vägrar omvända sig, då skall den personen inte längre betraktas som en kristen. Men sådana frågor skall inte avgöras av en enskild kristen, utan bör behandlas i den kristna gemenskapen. Till det finns församlingens ledare till hands. På det sättet får alla en rättvis behandling.

1. JAG HÖR MIN JESU RÖST: "Min nåd är nog för dig. Var redo, vaka, bed! Du äger allt i mig." *Jesus allt betalt, allt åt mig han gett. Syndernas förlåtelse med blodet han berett.*

2. HANS KRAFT ALLENA KAN en oren göra ren och göra hjärtat mjukt, fast det är hårt som sten. *Jesus allt betalt...*

3. JAG HAR EJ MINSTA DYGD för Gud att lägga fram. Jag visar på det blod som flöt på korsets stam. *Jesus allt betalt...*

4. ATT JESUS ALLT BETALT, det är min stora tröst, när jag en dag skall dö. Han har mig återlöst! *Jesus allt betalt...*

5. MED GLÄDJE SKALL JAG STÅ för Herrens tron en gång. Då får jag stämma in i himlens jubelsång: *Jesus allt betalt...*

SH 144

Text: Ur Lammets lov

Melodi: Ira D Sankey

Erasmus av Rotterdam, 1466—1536

Av Kristian Norrback

Den svenska poeten och essäisten **Nina Burton** har skrivit en bok om **Erasmus: Gutenberg-galaxens nova: En essäberättelse om Erasmus av Rotterdam, humanismen och 1500-talets medierevolution** (Mån-pocket 2016). För den vann hon Augustpriset för Årets svenska facklitterära bok.

Erasmus var sjutton år äldre än **Luther** och hans kommetbana gick mest väster om Tyskland, men det fanns ändå mycket gemensamt mellan dem, och deras banor skar varandra i en häftig skriftlig debatt om en religiös grundfråga: människans vilja inför Gud. Med hjälp av Nina Burtons bok följer vi beröringspunkterna mellan deras livshistoria. Burtons text är kvick och lättläst – kanske poeten Burton – och en imponerande

litteraturförteckning visar på omfattande grundläggning. Bland litteraturen syns att yaleprofessorn **Roland Bainton**, som skrev den läsvärda lutherbiografin *Here I stand* (1950), också skrivit biografin *Erasmus of Christendom* (för julklappslistan).

Erasmus föddes 1466 (möjligen något år senare) i Rotterdam som son till en präst (!) som sysslade med handskrifter. I det ser Nina Burton en antydning om att sonen skulle samla, översätta och utge gamla handskrifter som sitt livsverk. Erasmus sattes i den kända latinskolan i Deventer och gjorde mycket bra ifrån sig. Som tonåring förlovrade Erasmus och hans bror **Pieter** båda föräldrarna i pesten, och utvägen blev att gå i kloster, för Erasmus' del mycket motvilligt. I klostret Stein nära Gouda hängav sig Erasmus åt läsning, brevskrivning och författarförsök. Erasmus hade tydligen en hårdare start i livet än Martin

Luther, båda gick i kloster som tjugoeftåringar med olika motiveringar, Erasmus motvilligt nödtvungen, Martin av religiösa skäl. Båda hade tagit väl vara på skollatinet som öppnade vägen till studier, litteraturen och kontakter. Båda prästvigdes som munkar. I klostret drogs Erasmus till litteraturen, Martin till teologin.

Som tjugofemåring öppnades en ny väg för Erasmus när han blev sekreterare hos biskopen i Cambrai (nordöstra Frankrike) på grund av sin skicklighet i latin. Något år senare sändes Erasmus till universitetet i Paris för att doktorera i teologi. Förhållandena där för studenterna ska ha varit förfärliga. Också i Paris var hans egentliga intresse inte den skolastiska teologin vid fakulteten utan latinet och författande, och han försörjde sig genom att undervisa andra studenter i latin.

Ännu en ny väg öppnade sig 1499 när en rik engelsk

student, **William Blount**, bjöd Erasmus till sig i Gre-enwich och London. I Eng-land fick Erasmus vänner för livet som **Thomas More**, engelsk humanist som senare hade de högsta ämbetena hos **Henrik den VIII** (vilket till slut kostade More huvudet 1535). Det visades sig att de delade intresset för klassisk grekisk litteratur, och plats ordnades för Erasmus i Ox-ford vintern 1499—1500. Efter det fördjupade han sig i gre-kiska.

Medan Erasmus flyttade omkring och var beroende av mäktiga och rika vänner gjorde Luther "karriär" inom augustinerorden. Där stude-rade han teologi och placera-des småningom vid det ny-grundade (1502) universitetet i Wittenberg från 1508 och förblev där.

Ett nytt skede var Italien åren 1506—1509 dit han reste som övervakare för två rike-manssöner som sändes till Bologna. Först erhöll Erasmus

doktorsgrad vid universitetet i Turin (som inte hade lyckats i Paris eller Cambridge). Det allra bästa var ett år hos den framstående boktryckaren **Aldus Manutius** (den moderna Aldusserien bär hans namn) i Venedig som utvecklade ty-pografin och utgav antika klassiker. Där fyrdubblades Erasmus' verk *Adagia* (ada-gium = ordspråk) till över 3000 antika citat med kom-mentarer. Resan fullbordades i Rom, där Erasmus erbjöds en position som han avböjde – han lyckades däremot ut-verka befrielse från plikten att bära munkdräkt. Erasmus av-stod hela livet från erbjudna kyrkliga eller akademiska äm-beten. Till hans personlighet hörde strävan att aldrig binda sig till någon institution utan bevara sin frihet som lärd och författare, även om det ofta innebar materiell knapphet. Luther beskrev sin plats vid universitetet som överhetens befallning som han gärna för-blev trogen. Ett år efter att

Erasmus lämnat Rom för England anlände den tjugosjuåriga augustinermunken Luther till Rom vintern 1511 för ett kort besök – de hade i teorin kunnat mötas där. Det gjorde de aldrig fysiskt.

1510—1514 bodde Erasmus i Cambridge, avskydde klimatet, undervisade halvhjärtat i grekiska, och författade läroböcker enligt idéer om en ny pedagogik, vilket intresserade honom mera. 1515 slog han sig ner i Basel hos boktryckaren **Johann Frobenius** och Basel förblev hans fasta punkt för resten av livet. Det första gemensamma projektet tillsammans med Frobenius blev en utgåva av Nya Testamentets grekiska text tillsammans med Erasmus' egen översättning till latin. Den grekiska texten hade sammanställts genom jämförelse av flera grekiska handskrifter enligt textkritiska principer som användes för annan antik litteratur. Första utgåvan kom 1516 och den använde Luther när han

översatte Nya Testamentet till tyska på Wartburg 1521—22. Erasmus var inte nöjd med första utgåvan och arbetade vidare med nya utgåvor. En av dem användes för **William Tyndale's** engelska testamente och för *Thet nyia Testamentit* i Stockholm 1526.

Erasmus' arbete med Nya testamentets text var en bestående insats för reformationen, och Luther glömde inte att framhålla Erasmus förtjänst. Följande projekt i Basel var en utgåva av kyrkofadern **Hieronymus'** (347—420) verk. Hieronymus' livsverk var översättningen av Gamla och Nya Testamentet från hebreiska och grekiska till latin, *Versio Vulgata* (en standardöversättning som ersatte den äldre oenhetliga översättningen *Vetus latina*). Som språkmänniska kände Erasmus särskild sympati med Hieronymus. Luther däremot kritiserade Hieronymus' bibelutläggning, och föredrog **Augustinus**.

Det är i Basel Erasmus finns, upptagen med ständigt nya utgivningsprojekt, då nyheter om en upprorisk bibelprofessor i det avlägsna Wittenberg börjar höras efter 1517. Några brev växlades mellan Luther och Erasmus. Erasmus uppehöll en väldig brevväxling med över femhundra lärda och betydelsefulla personer runt Europa. Erasmus hade själv kritiserat kyrkliga missförhållanden och kände välvilja mot den begynnande reformationen, men samtidigt avskydde han konflikter och krig, och för det andra var han hela tiden solidarisk med den romerska kyrkan (liksom Thomas More och andra). 1524, efter riksdagen i Worms, efter Wartburg, då Luther återvänt till Wittenberg trots bannlysning och rikets akt, anser sig Erasmus ha orsak att författa en skrift mot Luthers lära om människans oförmåga att "bereda sig för nåden": *Diatribē de libero*

arbitrio ("Avhandling om den fria viljan").

Det tog över ett år, till slutet av 1525, för Luther att skriva en svarsskrift. *De servo arbitrio* ("Om den trålbundna viljan") är fyra gånger längre än *Diatribē* och polemiken är frän, Luther slösar inte här med artigheter. Ironiskt tackar han Erasmus för att ha gjort honom om möjligt ännu mer övertygad i frågan. Det passade Erasmus tendens att balansera "mitt emellan" mycket illa, och han återkom förbittrad med ytterligare ett par stridsskrifter i frågan. Luther däremot skrev inte mer mot Erasmus. Några punkter i "Om den trålbundna viljan" berörs i ledaren i det här numret, s. 3-7.

Åren gick och Erasmus utgavor och skrifter fortsatte att utkomma, han försökte sig också på kyrklig fredsmäklings. Han dog oväntat i sitt hem i Basel sommaren 1536 i sitt sjuttionde år.



Coronapandemin – en väckarklocka

Av Otto Granlund

När det nya årtiondet inleddes i januari var det knappast många som kunde ana vad år 2020 skulle komma att föra med sig. Våren präglades av coronapandemin och de restriktioner som föranleddes av viruset. Då fanns det många öppna frågor. Hur länge ska krisen fortsätta? När kan vi återgå till en ”normal” vardag igen? Vilka följder kommer epidemin att få? I skrivande stund ökar sjukdomsfallen igen, och därmed har vi fått åtminstone ett svar på frågan hur länge det ska ta. Viruset lät sig inte kuvas under våren, det kommer möjligen att finnas kvar ännu en lång tid framöver.

Också bland kristna har pandemin väckt frågor. Vi tror och bekänner att Gud är Allsmäktig och att ingenting kan ske utan hans tillåtelse. Därför är det många som undrar: Är det i coronaviruset fråga om en straffdom som Herren låter falla över världen, eftersom vi människor vänt ryggen till honom? Eller är pandemin till och med ett tecken på att födslovåndorna nu har inletts, det vill säga att Jesu återkomst nu är nära?

Vad ska vi tänka?

För det första får vi komma ihåg att det stämmer att Allsmäktig Gud givetvis leder historiens gång på det sätt som han i sin vishet vill. När till exempel krig eller epidemier bryter ut har vi inte orsak att tänka att de i och för sig skulle vara orsakade av Gud, men av en eller annan orsak tillåter han att sådant händer.

För det andra får vi notera att vi inte har orsak att dra alltför långt dragna slutsatser av det som vi nu har för ögonen. Den dom som världen har förtjänat genom sin synd är långt hårdare och värre än den pandemi som vi just nu genomlever.

Men är pandemin i så fall ett tecken på att just den domen närmar sig? I en viss mening: ja. All sjukdom och all ondska som finns i världen vittnar om hur världen oundvikligen är på väg mot sin undergång.

Men å andra sidan är den här epidemin – hur otäck och oroväckande den än kan kännas – dock endast ett av flera exempel genom världshistorien. Några förhastade slutsatser ska vi därför inte dra, även om vi inte heller får glömma det faktum att Gud inte har låtit oss få veta stunden för Jesu återkomst. Det kan inträffa mycket snart eller lite senare, men hur som helst är den stunden närmare idag än vad den var igår.

Den slutsats som vi däremot utan tvekan får dra är att coronapandemin är en väckarklocka för oss och för hela världen. Utan förvarning ställdes världen mycket konkret inför det faktum att vi människor är svaga och våra planer kan förstöras i ett ögonblick. Tryggheten står alltså inte att finna i vår styrka eller vår hälsa, som mycket snabbt kan tas ifrån oss. Herren har alltså gett oss en påminnelse om det som Jakob skriver: **”Lyssna nu, ni som säger: ’I dag eller i morgon ska vi resa till den eller den staden, stanna där ett år och göra affärer och tjäna pengar.’ Ni vet inget om morgondagen. Vad**

är ert liv? Ni är en dimma som syns en liten stund och sedan försvinner" (Jak. 4:13-14).

Så har han dock inte gjort för att lämna oss kvar i oron, utan för att öppna våra ögon och öron för den skatt som består i Jesus Kristus. All vår synd har han sonat, hela världens synd. Så har han gjort eftersom han vill **"att alla människor ska bli frälsta och komma till insikt om sanningen"** (1 Tim 2:4).

Därför får coronakrisen – liksom också andra motgångar – framför allt påminna oss om att vi får hålla oss till Guds ord och söka oss dit där han möter oss i nåd, i hans församling, genom ordet och sakramenten. Den här skatten får vi också vittna om för andra, som behöver Jesu frälsning lika mycket som vi behöver den.

* * *

Black Lives Matter **och det postkristna skuldkomplexet**

Av Joakim Förars

Under sommaren har USA, och även den övriga västvärlden, hemsökts av demonstrationer och kravaller mot föregiven rasism. De ingår i *Black Lives Matter* (BLM), dagens version av Svart makt-rörelsen, och brukar nävt nog beskrivas som rätt och slätt en reaktion mot rasism. En av rörelsens tre grundare, **Patrisse Cullors**, säger att hon och de andra grundarna är "utbildade marxister" som är "superkunniga, så att säga, i ideologiska teorier." En annan av

grundarna, *Opal Tometti*, säger att polisbrutalitet och utomrättsligt dödande bara var en "tändande gnista" för krav på att rusta ned polisen och krav som berör bostäder, utbildning och hälsovårdssystemet med mera.

I rörelsens manifest sägs att "vi söker inte reform utan omvälvning". På dess program står att svarta skall ha medborgarlön, kontroll över livsmedelsresurser, bostäder och land, gratis livstids utbildning med mera — förmåner som de vita skall tvingas förse dem med. Tidigare och nuvarande fängelsekunder skall involveras i den politiska processen. Fängelser, "som vi känner dem", skall avskaffas. Man säger sig också förstöra den västerländska familjestrukturen genom ersättande strukturer för kollektiv uppfostran. Droger och prostitution skall släppas fria, och de som påverkats negativt av statens åtgärder (alltså knarkbrottslingar, horor och hallickar) skall få kompensation. Man vill också ha specialskydd för queer och transpersoner, samt fri abort. Svarta ofödda liv räknas inte.

Idag finns det inte marknad för de tydligast marxistiskt färgade kraven, men däremot slog man an en sträng med krav på att nationella, kulturella och religiösa symboler skall rensas ut. I de demonstrationer som följt har man i många fall gått handgripligt till väga och vält statyer. Fenomenet har religiösa övertoner och uttrycker det postkristna samhällets trosåskådning.

Långt ifrån att vara någon förståelig frustration över dålig behandling — att svarta drabbas av dödligt polisivåld sker i en proportion som motsvarar deras kontakt med polisen, och vita poliser är inte mer skjutglada än svarta — är det ett uttryck för antipatier mot samhället och den västerländska kulturen. Förstörelselustan blev snabbt ganska urskillningslös. I Richmond vandaliserades en staty över poliser som dödats i tjänst

och den måste föras bort för att hindra mer vandalism. I Portland vältes statyn av landsfadern, president **George Washington**, en av de få stora plantageägare som frigav sina slavar. I Madison förstördes en staty av den norsk-amerikanske abolitionisten **Hans Christian Heg** som ledde en milis som tog strid mot slavgångare.

Kultureliten och vänsterpolitiker har skyndat att ställa sig bakom projektet att radera ut en del av historien. Politiska beslut har berört sydstatssoldater och -politiker, slavhandlare med mera, men också ett katolskt helgon som **Junipero Serra**, som bedrev mission i Kalifornien och anklagas för att ha berövat indianerna deras kultur och religion och för en hård disciplin. Många röster har dock höjts för ett mer explicit kulturradikalt och antikristet program. Sålunda hävdade BLM-profilen **Shaun King** att allt som avbildar Jesus som vit är vit rasism och därför måste alla sådana väggmålningar och mosaikfönster bort. I Portland ordnades bokbål, där man brände biblar. I Norge anser kvinnoprästen **Gyrid Gunnes** att man bör överväga att riva Nidarosdomen, den norska nation-alhelgedomen som byggdes 1070-1300.

BLM har åtföljts av ceremonier där vita människor knäböjer för svarta och ber om förlåtelse för den kollektiva skuld som man upplever, även om knäböjandet oftast haft karaktären av en protest. Manifestationerna mot rasism är vid första anblick något sympatiskt, för vem vill förneka att rasism är något ont? Den s.k. antirasismen är emellertid en täckmantel för extremistideologier och tjänar till att bryta ner den västerländska kulturen och samhället.

Det hör till sunda och normala samhällen att man är stolt över sin kultur, historia och märkesmän. Segrarmakter som vill krossa ett folkslag berövar dem nationella symboler och

därmed självkänsla, sammanhållning och handlingskraft. Revolutionära rörelser går till väga på samma sätt för att utrota opposition, som under franska revolutionen, i Sovjet eller under kulturrevolutionen i Kina. I antiken kunde kejsare utplåna sina företrädare ur historien genom att riva statyer och radera namn, en sedvänja som kallades *damnatio memoriae*. I sin roman 1984 beskriver **George Orwell** den fulländade totalitära regimen, som systematiskt utplånar alla minnen av tiden före revolutionen så att motstånd blir svårt att föreställa sig.

Det behöver förstås inte vara fel att selektivt rensa bort ovärdiga minnesmärken. Att en blodtörstig tyrann som Lenin får se sina statyer avlägsnade är enbart bra. Men i USA och västvärlden riktar man inte förstörelselustan mot tyranner och nidingar, utan respektabla människor som förkroppsligat sin samtids högre strävanden. Att man försvarat slaveri eller haft negativa attityder till vissa raser hindrar inte att man gjort sitt land eller mänskligheten stora tjänster och förtjänar aktning.

Det har sagts att BLM dömer folk efter en allt för sträng måttstock. Verklighetens människor är alla syndare, också de som är helgon. Och slaveriet är en lite mer komplicerad fråga än man vill låtsas om. Med den måttstock man använder får t.ex. Abraham och Moses byta glorian mot skampålen. Perfektionism är dock inte det främsta problemet. Dessa moderna bildstormare vänder upp och ner på en sund rättskänsla genom att fördöma en sorts synd utan att ta någon notis om andra synder. Ingen har t.ex. föreslagit att man skall ta ner statyn av **Martin Luther King**, som var konstant otrogen mot sin fru och skrattande tittade på när en vän våldtog en kvinna. Och **Karl Marx**, som dränkt världen i blod, står fortfarande staty i bl.a. Berlin. När rasism framställs som syndernas synd

visar man bara att man saknar sinne för proportioner och tar lätt på de flesta synder.

Ett grundläggande fel är också att man utgår ifrån att rasism är något som utövas av vita människor mot färgade. Detta trots att lika många svarta som vita i USA uppger att deras vänner och familjemedlemmar uttrycker sig på ett sätt som kan uppfattas som rasistiskt. Och en opinionsundersökning från 2013 fann att 31% av svarta bedömde att de flesta andra svarta är rasister (i dag är siffran mycket lägre). Och i Sverige skriver numera också mainstreammedia ibland om det starka svennehatet i invandrargetton.

Ändå är det inte ovanligt att det sägs uttryckligt att bara vita kan vara rasister. Tanken är då att rasism hos den som inte har makt att förtrycka andra är oviktig. Jesus lär oss det motsatta: tanken är fröet till handlingen; det som sker i hjärtat orenar oss. Vrede är mord och begärelse är äktenskapsbrott. Man behöver inte ha makt för att hjärtats orenhet skall skada både andra och en själv.

Slaveriet uppfattas också som ett europeiskt fenomen. I verkligheten var slaveriet en etablerad afrikansk institution och européerna kidnappade sällan afrikaner för att göra dem till slavar; de köpte sina slavar av afrikanska slavhandlare. Arabiska slavhandlare förde också bort miljontals afrikaner, och förslavade stora mängder européer. Arabiska slavjägare nådde så långt som till Island, där de 1627 kidnappade hundratals personer. Vad som är unikt med västerlandet är att man avskaffade slaveriet — inte av ekonomiska, utan moraliska och teologiska orsaker — och spred dessa ideal över världen. Men slaveriet behandlas så ensidigt i medier och undervisning att nidsbilden är oundviklig.

Vad BLM handlar om är inte kamp för rättvisa utan hat mot den västerländska kulturen med dess kristna rötter. De folk som burit upp den får stå som dess representanter. Den marxistiska ideologin framställer västerlandet som inneboende rasistiskt (en uppdatering av idén om klassförtryck som bärande tema), vilket är ett revolutionärt tänkesätt. Om åtgärder mot öppen rasism bara är att skrapa på ytan hjälper inga kompromisser. Kraven blir omättliga. Universitet som styrts av nitiska liberaler i decennier upptäcker att de ändå genomsyras av systematisk rasism. Pastorer som brinner för solidaritet med svarta finner att de trots allt är så usla i sina rasattityder att de måste be svarta om förlåtelse. Detta är inte äkta försoning och bikt utan paranoia.

Vi skall inte begå misstaget att förneka kollektiv skuld. Gud dömer och straffar sitt folk kollektivt, som Israels båda förskingringar är exempel på. Men han förlåter och upprättar också. Det postkristna skuldkomplexet är däremot obotligt. Som medeltida flagellanter gisslar sig vita botgörare med belysningen om sin skuld och uppriktiga ånger, men någon frihet upplever de aldrig. Ritualen måste upprepas i det oändliga. Genom inkquisition mot dem som inte vill spela med i charaden kan man avleda en del av skuldkänslan. Men den som fastnar i skuldfängelset är moraliskt avvärnad och handlingsförlamad inför orimliga krav och oförmögen till kritisk reflexion. I processen förloras viktiga delar av kulturarvet och en högsinnad civilisation förnedras i nymarxistiska bojar. Vad västerlandet behöver är att återfinna den kristna tron, som kan hantera både orättvisor och skuld.

DOKTOR MARTIN LUTHERS BETRAKTELSE ÖVER
De första människornas levnad

Enligt 1. Mos. 1-10⁶

C. G. Hermes' översättning i jämförelse med Luther's Works
Översatt till svenska av Tord Carlström

Kapitel 9:1

**1 Gud välsignade Noa och hans söner och sade till dem:
"Var fruktsamma, föröka er och uppfyll jorden."**

Dethär har säkert varit en nödvändig tröst, efter det att människosläktet så när som på åtta själar hade blivit förgjort; för därmed känner Noa att han har en nådig Gud, då Han inte låter det stanna vid den första välsignelsen, med vilken Han hade välsignat människosläktet i skapelsen, utan här välsignar Han Noa på nytt, så att han inte skulle tvivla på att Gud åter skulle ge honom barn och uppväcka ett släkte åt honom.

– Gud stadfäster här på nytt äktenskapet och fogar med sitt bud samman man och kvinna, för att världen skulle bli uppfylld med människor. Eftersom Gud före syndafloden hade blivit förtörnad genom otuktssynder och för deras skull hållit en så svår dom, så var det nu nödvändigt att visa, att Gud ingalunda var fiende till den rättmätiga, riktiga föreningen

⁶ Luthers utläggning av 1 Mos. 7 hittas i Lutherläsaren 67 (mars 2013). Den senare delen av kapitel 8 behandlades i föregående nummer av Lutherläsaren, nr 94.

mellan man och kvinna, utan att Hans vilja var, att människosläktet därigenom skulle förökas. I detta löfte hade Noa ett säkert bevis på att Gud verkligen hade människan kär, unnade henne allt gott och hade stillat all sin vrede. För övrigt är detta löfte givet inte endast åt Noa, utan åt hela människosläktet.

Men av denna text skall vi lära oss att barn är en Guds gåva som härstammar endast av Guds välsignelse, såsom även Psalm 127 visar. Men hedningarna menar att människosläktets förökande sker dels av naturen och dels slumpmässigt. Därför tackar de inte Gud för denna gåva och mottar inte barnen såsom givna av Honom.

2. "Fruktan och skräck för er skall komma över alla djur på jorden och alla fåglar under himlen, över allt som krälar på marken och över alla fiskar i havet. De är givna i er hand. 3 Allt som rör sig och har liv skall ni ha till föda. Så som jag har gett er de gröna örterna ger jag er nu allt detta."

Med de här orden blir djuren underkastade människan så att hon har fullständig makt att döda dem eller låta dem leva. Då nu djuren har blivit ålagda ett hårdare tjänarskap, men människan fått ett större och med fruktan förenat herravälde över dem, så måste djuren frukta och förskräckas för människan och vara rädda för att hon kan döda dem. Men så hade det inte varit tidigare, utan djuren hade endast tjänat till arbete och offer, men inte till mat och näring. – Denna rättighet, som människan får här, till att döda djuren och använda dem till mat och genom vilken deras herravälde ökas, är ett tecken på att Gud är dem nådig och gunstig.

4 "Men kött som har sin själ i sig, nämligen sitt blod, skall ni inte äta"

Herren förbjuder här, att man inte skall äta en kropp som ännu har en levande själ, som rör sig och har känsla, såsom höken äter hönan, vargen fåret, icke slaktat, utan levande. Denna styggelse förbjuder Gud här och inskränker således friheten att döda djuren, så att det inte skulle ske på ett oförnuftigt sätt, såsom djuren dödar varandra, då man äter kroppen eller dess lemmar levande, utan att djuren skall slaktas, liksom vid offren inför altaret.

5 "och för ert eget blod, som har er själ i sig, skall jag kräva räakenskap. Jag skall utkräva det av alla djur, likaså av människorna. Av var och en som dödar sin broder skall jag utkräva den människans liv. 6 Den som utgjuter människoblod, hans blod skall utgjutas av människor, ty Gud har gjort människan till sin avbild."

Här förordnar Herren en ny lag, som hittills inte blivit given, att mördaren åter skulle bli dödad av människor. Tidigare hade Gud förbehållit sig själv domen; nu delar Han sin makt också med människorna, så att de bör döda den, som inte ärar Guds avbild hos sin nästa och på tyranniskt sätt utgjuter hans blod eller åtminstone är skyldig till det utgjutna blodet. Men Han ger inte denna makt åt var och en enskilt, utan åt den rättmätigt förordnade överheten. – Med denna text förordnar Gud därför överheten och ger henne svärdet i handen, för att hon skall avvärja ondskan, så att inte mord och andra gruvliga synder skall ta överhand. Om Gud inte hade gett denna gudomliga makt åt människorna, vad skulle vi då föra för ett leverne! Då Gud sett, att i alla tider det skulle

finnas mycken ondska och olycka i världen, så har Han givit detta råd, för att ondskan inte skulle få tillta över allt mått, och har på det sättet omgivit vårt liv och gods med ett staket och en skyddsmur, som också det är ett stort bevis på Guds högsta kärlek till oss människor.

7 ”Men var fruktsamma och föröka er. Väx till på jorden och föröka er på den.”

Sär följer nu orsaken till varför Gud så allvarligt förbjuder dråp och är en fiende till det, nämligen att Han vill, att människorna skall föröka sig på jorden. Gud har inte skapat jorden förgäves, utan för att den skall bli bebodd (Jes. 45:18); Hans vilja och lust är livet och inte döden. Han har gjort jorden fruktbar med solsken och regn, för att många människor skulle kunna leva på den. Allt visar på att Gud inte älskar döden, utan livet; såsom Han också i begynnelsen har skapat människan, inte till att dö, utan för att hon skulle leva. Men döden har kommit i världen genom djävulens avund (Vishet. 2:24). Det skall vi alla tänka noga på och därigenom få välsignelse av Herren, såsom Salomo säger (Ordspr. 18:22).

8 Vidare sade Gud till Noa och hans söner: 9 ”Se, jag skall upprätta mitt förbund med er och era efterkommande efter er 10 och med alla levande varelser som är hos er: fåglar, boskapsdjur och jordens alla vilda djur, alla som har gått ut ur arken, alla djur på jorden. 11 Jag skall upprätta mitt förbund med er: Aldrig mer skall allt liv utrotas genom flodens vatten. Aldrig mer skall en flod komma och fördärva jorden.” 12 Och Gud sade: ”Detta är tecknet på det förbund som jag för all framtid sluter med er och med alla levande varelser hos er: 13 Min regnbåge

sätter jag i skyn, och den skall vara tecknet på förbundet mellan mig och jorden. 14 När jag låter moln stiga upp över jorden och regnbågen syns i skyn 15 skall jag tänka på mitt förbund, det som har slutits mellan mig och er och alla levande varelser, allt liv, och vattnet skall inte mer bli en flod som utplånar allt liv.”

Det ordet ”för all framtid”, skall man lägga noga märke till, ty det innefattar inte endast de människor och djur som då fanns, utan alla människor, som skall finnas intill världens slut. Men Han lovar med dessa ord, att härefter inte mera skall komma någon syndaflod.

Men att detta blir upprepat så ofta, det utvisar en Guds särskilda kärlek till människan, då Han så sorgfälligt vill övertyga henne om att hon inte i fortsättningen behöver ängslas över ett sådant straff i kommande tider, utan får ta emot den godomliga välsignelsen och stora godheten.

Men en sådan tröst behövde Noa med de sina i högsta grad. Ty en människa som har blivit så förödmjukad av Gud, kan inte glömma sitt lidande och sin smärta så snart. Straffet fäster sig nämligen mycket djupare i sinnet än välgärningen. Det ser vi också beträffande barn: när de blivit agade med riset, så fastnar lidandet så djupt i deras hjärtan, att de ofta länge efter suckar och snyftar fastän modern talar vänligt med dem och på allt sätt försöker lugna deras sinne. Hur mycket svårare är det inte att fatta tröst för ett samvete som har erfarit Guds vrede och dödens förskräckelse. De sitter kvar så fast och djupt i hjärtat att det ännu darrar och fruktar även mitt i trösten och välgärningen.

- Därför har det åt dessa fattiga människor, som under ett helt år varit tvungna att erfara en sådan omätbar vrede, givits

tröst med alla dessa ord. Det har behövts många ord innan de har kunnat glömma sina tårar och bedrövelse; ty fastän de var heliga människor, var de fortfarande kött och blod liksom vi.

- Även vi behöver i högsta grad en sådan tröst så att vi i mången storm och anfäktning kan vara vissa om att himmels fönster och djupets källor är genom Guds Ord tillslutna, och att det inte kommer någon syndaflod mer.

Vad nu regnbågen beträffar, talar filosoferna mycket om av vilka naturliga orsaker den uppkommer och hur det sker. Det lämnar vi här och fasthåller att den betyder att ingen syndaflod längre skall komma. Regnbågen har inte denna betydelse av naturliga orsaker, utan emedan Gud har så bestämt och beslutat det i sitt Ord. Sådana tecken skall lämpligen påminna oss om att vara tacksamma emot Gud. Ty så ofta regnbågen syns predikar den för hela världen om den vrede i vilken Gud fordorm fördärvade världen genom syndafloden. Samtidigt blir vi tröstade att vi skall tro att Gud vill vara mild och nådig mot oss och inte längre använda ett sådant förskräckligt straff.

Så lär oss regnbågen båda delarna: Gudsfruktan och tron, som filosoferna inte vet någonting om. De frågar bara vad regnbågen är i sig själv och hur den uppstår naturligt. Men om den avsikt som Gud har med att låta ett så skönt skapat ting synas på himmelen, det vet de ingenting om, men teologin vet det.

Det blir även disputerat om regnbågen funnits före floden eller inte. Emedan det står skrivet, att Gud på sex dagar skapat himmelen och jorden, och därefter har vilat, så drar många slutsatsen att regnbågen funnits från begynnelsen, men att Gud vid Noas tid genom ett nytt ord har satt den till ett särskilt tecken, fast den hade funnits förr men inte haft sådan betydelse.

Jag håller däremot före att regnbågen inte har funnits tidigare, utan nu först blivit skapad, att den skulle vara liksom en bok eller en målad tavla på vilken den överståndna vreden och den närvarande nåden skulle visas.

Vidare talar man också om regnbågens färger. Många påstår att det finns fyra färger i regnbågen; jag menar att det egentligen är endast två, eldfärgen och vattenfärgen. Vattenfärgen är en påminnelse om den förgångna vreden; eldfärgen skall beskriva för våra ögon den tillkommande domen.

- Och vi skall av detta tecken lära oss att frukta Gud och av hjärtat förtrösta på Honom, så att vi som har undgått syndaflodens straff, också må undgå eldens straff. Detta är det rätta sättet att betrakta regnbågen.

1. När den arma jordens tid förgår lever Kristus likväl år från år. Och vad fruktar vi om han är vår i de växlande tider?
2. Hjärta, om du blott har Kristus kvar, livets morgonstjärna ljus och klar, mycket har du då, ty allt du har trots de växlande tider.
3. Kommer världen, kommer mörkrets här, kommer Satan och vår död begär – dock: vår starke hjälte är oss när' i de växlande tider.
4. Upp då modigt i vår Herres spår! Segerns fröjd är genom honom vår. Kristi stridsman icke vila får under växlande tider.
5. Herrens domar över jorden går, människor ser med ångest deras spår. I sin svaghet intet de förstår av de växlande tider.
6. Se, sin eld vill Kristus här ha tänd. Därför blev han hit till jorden sänd, av den blinda världen aldrig känd under växlande tider!
7. Men sin lilla hjord han känner än och med evig makt han skyddar den. Må han kännas ock av den igen i de växlande tider.

SH 23

Text: Lars Stenbäck

Melodi: John Sundberg

Avsändare:

Lutherläsaren
Kristian Norrback
Ginstigen 171,
66100 Malax,
Finland



REDAKTÖR: Markus Engström, Lappfjärdsvägen 8, L5, 64100 Kristinestad, Finland. Tel. +358(0)50-358 97 97.
E-post: mkeengstrom@gmail.com.

ANSVARIG UTGIVARE: Kristian Norrback, Ginstigen 171, 66100 Malax, Finland.
Tel. +358(0)50-919 57 04.
E-post: kijana@mbnet.fi.

REDAKTIONELLA MEDARBETARE: Tord Carlström (Sannäs), Jan-Erik Back (Korsholm), Lars Lövdahl (Vasa) och Tom Lövdahl (Lappfjärd).

LUTHERLÄSARENS WEBADRESS:

www.lutherlasaren.net

NYA PRENUMERATIONER OCH AVBESTÄLLNINGAR:

Sänds till ansvarig utgivare: Kristian Norrback, Ginstigen 171, 66100 Malax, Finland. Tel. +358(0)50-919 57 04.
E-post: kijana@mbnet.fi.

LUTHERLÄSARENS BANKKONTO är Nordea, Kristinestad, Finland.
IBAN: FI08 2026 1800 0072 90.
BIC: NDEAFIHH

LUTHERLÄSARNA RF:S FO-NUMMER: 3355254-3.

LUTHERLÄSARENS BOKLÅDA, KONTAKTUPPGIFTER:

Bror-Erik Wikström,
Bölevägen 124, 64240 Böle, Finland. Tel. +358(0)6-225 8144.
Närpes Sparbank, IBAN: FI06 4963 1020 0234 74
BIC: ITELFIHH